

Sygn. akt VU 1350/13

WYROK ŁĄCZNY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant Cezary Jarocki

po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku S. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo- (...) - (...) w P.

z udziałem zainteresowanych A. S., L. P., K. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołań S. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo- (...) - (...) w P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 9 sierpnia 2013r. sygn. (...)

z dnia 12 sierpnia 2013r. sygn.(...)

z dnia 13 sierpnia 2013r. sygn. (...)

oddala odwołania.

Sygn. akt VU 1350/13

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 9 sierpnia 2013 roku, 12 sierpnia 2013 roku i 13 sierpnia 2013 roku: Nr (...), Nr (...), Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w (...) ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników S. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo- (...) - (...) w P.: A. S., L. P. i K. P.. W uzasadnieniu podniósł, że przeprowadzona kontrola wykazała, iż płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodów osiągniętych przez pracowników finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci paczek świątecznych. Pracownicy płatnika nie składali ani wniosków, ani oświadczeń o dochodach rodziny. Jedynym kryterium przyznania i wypłaty pomocy finansowej z ZFŚS był wymiar czasu pracy. Tym samym świadczenia te realizowane były z naruszeniem ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co oznacza że nie mają charakteru socjalnego i stanowią przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych. Powyższe skutkuje uznaniem, że od uzyskanego przez pracownika przychodu należy naliczyć składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne.

Od ww. decyzji odwołał się płatnik składek, wnosząc o ich zmianę poprzez ustalenie, że zapłacił składki na ubezpieczenia społeczne od pracowników w prawidłowej wysokości alternatywnie o uchylenie zaskarżonych decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił decyzjom:

1) obrazę prawa procesowego tj.

a) art. 67 § 1 k.p.a. w zw. z art. 68 § 1 k.p.a. poprzez:

– sporządzenie protokołu przesłuchania świadków I. W. i W. W. (1) w niewłaściwy sposób, tj. zawierający łączny zapis twierdzeń świadków, zamiast sporządzenia odrębnego protokołu zeznań świadków, co uniemożliwia ustalenie treści zeznań każdego świadka z osobna;

– ograniczenie protokołu do zapisu jedynie fragmentów wypowiedzi każdego ze świadków;

b) art. 80 k.p.a. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez odmowę dania wiarygodności zeznaniom świadków I. W. i W. W. (1), a w szczególności w zakresie tego, że kierownik zaopatrzenia W. W. (1) w imieniu pracodawcy zajmował się ustalaniem prawa do świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w tym ustalał, jaka jest sytuacja życiowa i majątkowa rodzin pracowników;

c) art. 107 § 1 i § 3 k.p.a. w z art. 78 § 1 k.p.a. poprzez zaniechanie wskazania powodów, dla których organ rentowy odmówił wiarygodności dowodom w postaci zeznań świadków I. W. i W. W. (1) oraz dokumentom dołączonym do pisma z dnia 25 kwietnia 2013 roku;

d) art. 80 k.p.a. w zw. z art. 78 § 1 k.p.a. i art. 75 §1 k.p.a. i art. 77 §1 k.p.a. – poprzez odmowę uznania za wiarygodne dokumentów dołączonych do pisma z dnia 25 kwietnia 2013 roku obejmujących listy pobranych paczek w poszczególnych latach objętych zaskarżoną decyzją, zestawień wartości rodzajów paczek, faktur VAT;

2) błąd w ustaleniach faktycznych poprzez ustalenie, że jedynym kryterium przyznania świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych był wymiar czasu pracy, podczas gdy w rzeczywistości podstawą do ustalenia rozmiarów świadczenia była sytuacja materialna i życiowa rodziny pracownika;

3) obrazę prawa materialnego, tj. art. 18 § 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędne przyjęcie, że przyznane przez płatnika składek paczki z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowią przychód pracowników, a w konsekwencji podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w tym na Fundusz Pracy.

Postanowieniami z dnia 25 października 2013 roku Sąd połączył sprawy z odwołań od wskazanych na wstępie decyzji celem ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

ZUS wnosił o oddalenie odwołań.

Postanowieniem z dnia 9 kwietnia 2014 roku Sąd wezwał z urzędu do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych A. S., L. P. i K. P..

Zainteresowana L. P. przyłączyła się do odwołania wnioskodawcy. Pozostali zainteresowani nie zajęli stanowisk procesowych w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

S. S. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo- (...) - (...) w P. jako pracodawca (płatnik składek), jest zobowiązany do odprowadzania składek do ZUS z tytułu ubezpieczeń społecznych pracowników, tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego.

(okoliczność niesporna)

W latach 2005-2010 obowiązywał u płatnika składek Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z 2002 roku uzgodniony przez właściciela S. S. z przedstawicielem pracowników J. T..

Regulamin w rozdziale I w § 2 pkt 1 uzależniał przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zgodnie z regulaminem ustalanie rocznego preliminarzu dochodów i wydatków Funduszu co roku w terminie do dnia 31 marca należało do właściciela S. S., uprawnionego do administrowania środkami Funduszu. Natomiast decyzje przyznające pracownikom świadczenia uzgadniane miały być z pracownikiem uprawnionym do reprezentowania interesów załogi (§ 2 pkt 3 i 5 regulaminu).

Do korzystania z funduszu, w myśl rozdziału II § 4 pkt 1 regulaminu uprawnieni byli:

1. pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, w tym w celu przygotowania zawodowego bez względu na wymiar czasu pracy, rodzaj umowy o pracę, z wyłączeniem pracowników przebywających na urloпах bezpłatnych;
2. pracownicy przebywający na urloпах wychowawczych;
3. osoby zatrudnione na podstawie umowy o wykonanie pracy nakładczej;
4. osoby zatrudnione na podstawie umowy agencyjnej, wykonujące pracę nieprzerwanie co najmniej przez 30 dni;
5. emeryci i renciści – byli pracownicy przedsiębiorstwa;
6. członkowie rodzin osób wymienionych w pkt 1-5, również w okresie odbywania przez te osoby czynnej służby wojskowej, służby w obronie cywilnej, służby zastępczej lub służby w formacjach zbrojnych, nie wchodzących w skład Sił Zbrojnych w zakresie objętym ustawą o powszechnym obowiązku obrony:
 - a) małżonek z wyjątkiem małżonka posiadającego rozdzielność majątkową;
 - b) dzieci własne, dzieci jednego z małżonków, jeżeli na tym małżonku ciąży obowiązek wychowania i utrzymania dziecka, dzieci cudze jeżeli obowiązek wychowania i utrzymania ciąży na osobie wymienionej w pkt 1-6.

Rozdział III regulaminu określał zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń.

W § 5 tego rozdziału ustalono tabelę zasad, warunków i wysokości przyznawania usług, świadczeń i pomocy. W myśl tego przepisu środki z Funduszu Świadczeń Socjalnych mogły być przyznawane na:

- 1) udzielanie bezzwrotnej pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej w postaci:
 - a) zapomóg i pomocy rzeczowej dla osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej rodzinnej i materialnej, dla osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w wysokości uzależnionej od możliwości finansowej Funduszu i dla której kryterium przyznawania zostało ustalone: szczególnie trudna sytuacja życiowa, rodzinna, materialna – dochód na jedną osobę pozostającą we wspólnym gospodarstwie domowym nie może przekroczyć na 1-szą osobę 100% najniższego wynagrodzenia w gospodarstwie, a na każdą następną osobę 50% tego wynagrodzenia;
 - b) zapomóg i pomocy rzeczowej dla osób dotkniętych wypadkami losowymi;
- 2) nieodpłatne lub częściowo odpłatne świadczenia na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej i sportowo-rekreacyjnej tj: imprez okolicznościowych z zakupem drobnych upominków i przygotowywaniem poczęstunków (paczki świąteczne, upominki) z okazji np. Święta Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Nowego Roku dla wszystkich osób zatrudnionych u wnioskodawcy w wysokości od najniższego wynagrodzenia w gospodarce (5% do 50% na każde święto);

3) udzielanie zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe (na warunkach określonych w umowie) – podstawą przyznania takiej pomocy było oświadczenie o dochodach.

(dowód: regulamin ZFŚS – k. 130-139 w aktach sprawy)

W latach 2005-2010 pracownicy S. S. korzystali ze świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci paczek z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz zapomóg losowych. Zapomogi losowe przyznawane były wyłącznie na wniosek pracownika. Natomiast paczkę z okazji Świąt Bożego Narodzenia w spornych okresach otrzymał każdy pracownik wnioskodawcy bez konieczności składania wniosku o jej przyznanie. Pracownicy nie składali również oświadczeń o swojej sytuacji rodzinnej i majątkowej celem otrzymania świątecznej paczki.

(dowód: zeznania świadków W. W. (1) i I. W. k. 122-123, k. 124, W. G. (1) i J. T. k. 152-153, k. 154, zeznania wnioskodawcy k. 152-153, k. 154, zeznania zainteresowanej L. P. k. 152-153, k. 154 w aktach sprawy)

Każdy pracownik zatrudniony u wnioskodawcy w pełnym wymiarze czasu pracy otrzymał w spornym okresie paczkę świąteczną o tej samej wartości. Natomiast pracownicy zatrudnieni w mniejszym wymiarze czasu pracy otrzymali paczkę o mniejszej wartości odpowiadającą wymiarowi zatrudnienia.

(dowód: listy pobranych paczek, faktury VAT k. 59-121 w aktach sprawy)

Górną wartość paczki w spornych okresach każdego roku ustalał wnioskodawca po otrzymaniu od kadrowej I. W. listy zatrudnionych pracowników, wymiaru ich zatrudnienia wraz z informacją z biura podatkowego rozliczającego wnioskodawcę o wysokości zgromadzonych środków na rachunku ZFŚS i wysokości kwoty wolnej od podatku w danym roku. Przygotowywaniem paczek świątecznych w spornym okresie zajmował się kierownik działu zaopatrzenia W. W. (1). To on każdego roku dokonywał w hurtowni zakupu artykułów spożywczych oraz przemysłowych, a następnie rozdzielał je na poszczególne paczki.

(dowód: listy pobranych paczek, faktury VAT k. 59-121, zeznania świadków W. W. (1) i I. W. k. 122-123, k. 124, W. G. (1) i J. T. k. 152-153, k. 154, zeznania wnioskodawcy k. 152-153, k. 154 w aktach sprawy)

Pracownicy wnioskodawcy, w tym zainteresowani, przy odbiorze paczki towarowej podpisali listę sporządzoną przez kadrową I. W., na której obok nazwiska pracownika był wskazany wymiar jego zatrudnienia, ilość pobranych paczek oraz wartość paczki. Pracownicy wnioskodawcy zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy w spornych okresach pobrali paczki o następującej wartości:

- w 2005 roku – 379,36 złotych,
- w 2006 roku – 377,80 złotych,
- 2007 roku – 376,38 złotych,
- 2008 roku – 377,10 złotych;
- w 2009 roku – 792 złotych;
- w 2010 roku – 376,48 złotych.

(dowód: listy pobranych paczek, faktury VAT k. 59-121 w aktach sprawy)

Podpisane przez pracowników wnioskodawcy listy pobranych paczek świątecznych o wartości uzależnionej od wymiaru zatrudnienia, wyciąg z rachunku bankowego, na którym zgromadzone były środki ZFŚS potwierdzający dokonanie wypłaty ogólnej kwoty, faktury źródłowe potwierdzające zakup artykułów wchodzących w skład paczek kadrowa I. W. przekazywała do biura rachunkowego prowadzonego przez W. G. (2), które rozliczało płatnika w zakresie świadczeń socjalnych. Dla biura rachunkowego nie miało żadnego znaczenia, w jaki sposób kwota

wydatkowana ogólnie z ZFŚS będzie rozdzielona na poszczególnych pracowników tzn. czy pracownicy otrzymają paczki o takiej samej wartości, czy też zróżnicowane.

(dowód: zeznania świadka W. W. (1) k. 122-123, k. 124 w aktach sprawy)

L. P. pracuje u S. S. od 1987 roku. W spornym okresie była mężatką. Mąż zainteresowanej był uprawniony do renty. Zainteresowana miała wówczas dwoje dzieci, które nie pozostawały już na jej utrzymaniu. Dodatkowo zainteresowana prowadziła gospodarstwo rolne o powierzchni 6 ha i opiekowała się swoimi rodzicami, z którymi razem mieszkała. Zainteresowana nie składała pracodawcy pisemnych oświadczeń o stanie rodzinno-majątkowym.

(dowód: zeznania świadków W. W. (1) k. 122-123, k. 124 i J. T. k. k. 152-153, k. 154, zeznania zainteresowanej L. P. k. 152-153, k. 154 w aktach sprawy)

K. P. pracowała w spornym okresie jako sprzedawca w sklepie w P.. Zarabiała najniższe wynagrodzenie krajowe. Zainteresowana miała męża, który wówczas pracował i dwoje dzieci, które pozostawały na jej utrzymaniu. Zainteresowana nie składała pracodawcy pisemnych oświadczeń o stanie rodzinno-majątkowym.

(dowód: zeznania świadków W. W. (1) k. 122-123, k. 124 i J. T. k. 152-153, k. 154 w aktach sprawy)

A. S. była w spornym okresie panną. Pracowała jako pracownik umysłowy. Zarabiała trochę więcej niż najniższe wynagrodzenie krajowe. Zainteresowana nie składała pracodawcy pisemnych oświadczeń o stanie rodzinno-majątkowym.

(dowód: zeznania świadków W. W. (1) k. 122-123, k. 124 i J. T. k. 152-153, k. 154 w aktach sprawy)

Za lata objęte sporem płatnik nie naliczył składek od wartości paczek świątecznych przyznanych i wypłaconych z ZFŚS pracownikom, w tym zainteresowanym: A. S., L. P. i K. P..

(okoliczność niesporna)

W okresie od 22 listopada 2011 roku do 9 grudnia 2011 roku organ rentowy przeprowadził u płatnika kontrolę, która zdaniem ZUS wykazała, że płatnik przy przyznawaniu pracownikom w latach 2005-2010 paczek świątecznych o jednakowej wartości z okazji Świąt Bożego Narodzenia nie otrzymał, ani też nie żądał od pracowników podania informacji umożliwiających przeprowadzenie indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej każdego z tych pracowników. Pracownicy nie składali wniosków o przyznanie pomocy z ZFŚS oraz nie składali oświadczeń o dochodach rodziny. Jedynym kryterium przyznania i wypłaty pomocy finansowej był wymiar czasu pracy pracowników wnioskodawcy.

(okoliczność niesporna)

Mając na uwadze wyniki kontroli ZUS wydał zaskarżone decyzje, w których ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników S. S. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo- (...) - (...) w P. A. S., L. P. i K. P..

(dowód: ww. decyzje w aktach ZUS)

Płatnik nie kwestionował rachunkowych wyliczeń podstaw wymiaru składek ustalonych przez ZUS w zaskarżonych decyzjach, a jedynie twierdził, że sporne świadczenia jako świadczenia socjalne nie powinny być wliczane do podstawy wymiaru składek.

(okoliczność niesporna)

Sąd Okręgowy ocenił i zważył co następuje:

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Na wstępie należy powtórzyć za organem rentowym, że podnoszone w odwołaniu zarzuty dotyczące naruszenia przepisów postępowania administracyjnego (art. 67 § 1 k.p.a. w zw. z art. 68 § 1 k.p.a., art. 80 k.p.a., 107 § 1 i § 3 k.p.a. w zw. z art. 78 § 1 k.p.a. i art. 75 § 1 k.p.a. i art. 77 § 1 k.p.a.) pozostają poza postępowaniem sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Postępowanie sądowe skupia się bowiem na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a co za tym idzie formalne wady decyzji administracyjnych wynikające z naruszenia przepisów postępowania administracyjnego nie mają wpływu na rozstrzygnięcie odwołania.

Kwestia sporna w niniejszej sprawie sprowadzała się zatem do ustalenia, czy przyznane zainteresowanym pracownikom w spornych okresach czasu przez pracodawcę paczki świąteczne z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowiły przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, czy też były to świadczenia socjalne, które nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników podlegających, z mocy art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm. – dalej „ustawa systemowa”), ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i z mocy art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ww. ustawy ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu, a także ubezpieczeniu zdrowotnemu w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2008r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

Należy zauważyć, że organ rentowy w ramach art. 41 ust. 13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest uprawniony do kwestionowania wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składki, jeżeli okoliczności sprawy wskazują na to, że nie są one zgodne stanem faktycznym.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 w zw. z art. 20a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt 9 i pkt 10 tej ustawy. Stosownie do powołanego wyżej punktu 9 art. 4 – użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m. in. zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zgodnie zaś z art. 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób.

W świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2012r., poz. 361) za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za nie wykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Treść art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych nie pozostawia żadnych wątpliwości, że wartość paczek towarowych, które pracownicy płatnika uzyskali w latach 2005-2010 z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚŚ), stanowi przychód tych pracowników.

Niektóre przychody są zwolnione z podstawy wymiaru składek. Katalog przychodów, które nie stanowią podstawy wymiaru składek określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.). I tak, zgodnie z treścią § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia, podstawy wymiaru składek nie stanowią, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Zważywszy, że przepis § 2 ust. 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia ma charakter wyjątku, od ogólnej zasady

podlegania obowiązkowi składowemu każdego przychodu, to na skarżącym – a nie organie rentowym – spoczywał ciężar dowodu, że wydawane pracownikom paczki towarowe mieściły się w granicach pomocy finansowej.

Definicję działalności socjalnej zawiera art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn. Dz. U. z 2012r, poz. 592 ze zm.), zgodnie z którym działalność socjalna to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje jednoznacznie, iż skarżący w latach 2005-2010 wypłacił z ZFŚS wszystkim pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy takie same świadczenia socjalne z okazji Świąt Bożego Narodzenia w formie paczek towarowych o wartości: 379,36 złotych – w 2005 roku, 377,80 złotych – w 2006 roku, 376,38 złotych – w 2007 roku, 377,10 złotych – w 2008 roku, 792 złotych – w 2009 roku oraz 376,48 złotych – w 2010 roku.

Poza sporem pozostaje, że świadczenia te zostały wypłacone przez płatnika ze środków przeznaczonych na cele socjalne. Były to bowiem środki pochodzące z odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, zgromadzone na odrębnym rachunku bankowym. Nie ulega także wątpliwości, że wypłacone świadczenia stanowiły dla pracowników pomoc finansową, a zatem mieściły się w ramach szeroko pojętej działalności socjalnej. Nie mniej zakwalifikowanie danego świadczenia przyznawanego w ramach funduszu świadczeń socjalnych jako mieszczącego się w ustawowej definicji działalności socjalnej, nie oznacza automatycznie, że wypłacone świadczenie realizuje cele socjalne. O tym, czy świadczenia wypłacane z funduszu świadczeń socjalnych realizują cele socjalne decyduje treść art. 8 ustęp 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Z treści tego przepisu wynika zaś, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Wprawdzie zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, w myśl ustępu 2 art. 8 ustawy, określa pracodawca w regulaminie, ale musi przy tym bezwzględnie uwzględniać treść ust. 1 art. 8 ustawy. Pracodawca nie może zatem ustalić zasad i warunków korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu według dowolnie wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w art. 8 ustęp 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, że przyznawanie tych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu zostało uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. A zatem obowiązujący u danego pracodawcy regulamin, który szczegółowo określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu nie może być sprzeczny z treścią ustępu 1 art. 8 ustawy. O tym zatem czy dane świadczenie wypłacone z funduszu świadczeń socjalnych spełnia kryterium socjalne nie decyduje wyłącznie to, czy świadczenie jest finansowane ze środków Funduszu oraz jego cel (pomoc pracownikom), ale także to czy zostało ono uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Zasady korzystania z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych u płatnika w latach 2005-2010 zostały uregulowane w obowiązującym od 2002 roku regulaminie uzgodnionym przez płatnika S. S. z przedstawicielem pracowników J. T.. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależniono w regulaminie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (rozdział I § 2 pkt 1 regulaminu). Jednym ze świadczeń przyznawanych z ZFŚS były wymienione w rozdziale III regulaminu § 5 pkt 2 nieodpłatne lub częściowo odpłatne świadczenia na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej i sportowo-rekreacyjnej. W ramach tej formy świadczeń regulamin wymieniał m.in. paczki z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Świadczenia te były przewidziane dla wszystkich osób zatrudnionych u wnioskodawcy i mogły być przyznane w wysokości od 5% do 50% najniższego wynagrodzenia w gospodarce. Regulamin nie regulował szczegółowych zasad przyznawania paczek świątecznych, co oznacza że w tym zakresie powinny mieć zastosowanie ogólne reguły zawarte w rozdziale I § 2 pkt 1 regulaminu, w którym przyznawanie świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależniono od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

W przedmiotowej sprawie skarżący podniósł, że paczki świąteczne przyznane pracownikom w latach 2005-2010 były zróżnicowane co do wartości i asortymentu, a podstawą tego zróżnicowania była sytuacja życiowa, rodzinna i materialna osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, która była płatnikowi znana i brana pod uwagę przez jego pracowników zajmujących się rozdziałem paczek tj. przez W. W. (1) i J. T.. Na tą okoliczność płatnik przedstawił listy paczek świątecznych za sporne okresy o zróżnicowanej wartości A, B i C.

Sąd uznał za niewiarygodne zeznania płatnika składek, W. W. (1) oraz J. T. co do zróżnicowania przyznawanych pracownikom paczek pod względem wartości w latach 2005-2010. Przede wszystkim żaden z pracowników – oprócz W. W. (2) i J. T. – nie wiedział, że paczki były różnej wartości. Co więcej zeznania W. W. (1) oraz J. T. są sprzeczne ze sporządzonymi i podpisanymi przez pracowników dokumentami w postaci list pobranych paczek, na których każdy pracownik własnoręcznym podpisem potwierdził fakt pobrania paczki o określonej wartości. A na tych listach wartość paczki była uzależniona wyłącznie od wymiaru etatu zatrudnionego pracownika, a nie od jego sytuacji materialnej, osobistej i życiowej. Przedmiotowe listy zostały sporządzone przez kadrową I. W. i przekazane do biura podatkowego prowadzonego przez W. G. (1) celem rozliczenia ZFŚS płatnika. I. W. nie potrafiła w sposób racjonalny wytłumaczyć dlaczego sporządzone przez nią i podpisane przez pracowników listy pobranych paczek świątecznych za lata 2005-2010, nie pokrywają się z listami sporządzonymi przez W. W. (1). Również W. W. (1) nie potrafił wyjaśnić dlaczego nie przekazał sporządzonych przez siebie list paczek o zróżnicowanych wartościach z podziałem na paczki A, B i C kadrowej I. W., ani dlaczego pracownicy nie kwitowali na tych listach swoim podpisem faktu odbioru paczek. Właściciel biura (...) nie potwierdził prezentowanego przez płatnika stanowiska, iż to on życzył sobie aby listy pobranych przez pracowników płatnika paczek świątecznych były zróżnicowane wyłącznie co do etatu zatrudnienia. Wręcz przeciwnie zeznał, że dla niego nie miało jakiegokolwiek znaczenia, w jaki sposób listy pobranych paczek świątecznych były sporządzone. Jedynymi kwestiami, które były w kręgu zainteresowań jego biura były sprawy formalne, a mianowicie, czy przydzielone pracownikom płatnika paczki zostały sfinansowane z odrębnego rachunku bankowego ZFŚS. Aby to sprawdzić biuro podatkowe potrzebowało wyłącznie wyciągu z rachunku bankowego ZFŚS, faktur źródłowych potwierdzających zakup i wartość towarów wchodzących w skład paczek oraz list pobranych paczek, na których ogólna wartość towarów wchodzących w skład paczek będzie odpowiadała kwocie wynikającej z faktur źródłowych i kwocie wypłaconej z odrębnego rachunku bankowego ZFŚS. Biuro podatkowe – wbrew sugestii płatnika – nie miało jakiegokolwiek interesu w tym, aby paczki świąteczne przyznawane pracownikom miały taką samą wartość. W tej sytuacji wytworzone przez W. W. (1) listy paczek o wartości A (największej), B (średniej) i C (najmniejszej), przyporządkowane pracownikom w zależności od ich sytuacji materialnej i rodzinnej, Sąd uznał za sporządzone wyłącznie na potrzeby niniejszej sprawy. Listy te nie mają jakiegokolwiek waloru dowodowego, zważywszy że na listach tych nie ma podpisów pracowników, ci ostatni nie wiedzieli, aby paczki były zróżnicowane co do wartości, a same listy nigdy nie zostały przekazane do biura podatkowego. Co więcej sam płatnik składając zastrzeżenia do protokołu kontroli ZUS nie podnosił, aby przyznawane w jego firmie paczki miały zróżnicowaną wartość, a tylko to, że organ rentowy nie ma prawa kwestionować socjalnego charakteru przedmiotowych świadczeń, skoro zostały one wydatkowane z ZFŚS, mają oparcie w obowiązującym u niego regulaminie ZFŚS, a beneficjentami byli wszyscy pracownicy. Natomiast sporządzone przez W. W. (1) listy z podziałem na paczki A, B i C zostały przedstawione organowi rentowemu dopiero około półtora roku po zakończeniu kontroli, co uzasadnia twierdzenie, że zostały sporządzone na potrzeby toczącego się postępowania.

O zróżnicowanej wartości przyznawanych pracownikom płatnika paczek nie świadczą także załączone do akt sprawy faktury źródłowe, z których wynika, iż zostały zakupione różne towary w ilości nie odpowiadającej liczbie pracowników płatnika. Przede wszystkim zaznaczyć należy, że zróżnicowanie paczek pod względem rodzaju znajdujących się w nich artykułów nie świadczy o tym, wbrew stanowisku skarżącego, że również wartość paczek była zróżnicowana. Nic bowiem nie stoi na przeszkodzie, aby paczki o różnym asortymencie towarowym miały taką samą wartość.

Podkreślić należy, że uzależnienie świadczeń z ZFŚS od indywidualnej sytuacji poszczególnych pracowników oznacza, że świadczenia z funduszu uzyskują ci pracownicy, których sytuacja socjalna jest najgorsza, a ci których sytuacja życiowa, rodzinna i materialna została uznana za dobrą mogą otrzymać z tego funduszu świadczenia w niższej wysokości, ale też mogą ich w ogóle nie otrzymać. Fundusz Świadczeń Socjalnych jest bowiem instytucją prawną, która

ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Tymczasem przyjęty u płatnika sposób różnicowania paczek nie łagodził różnic w poziomie życia pracowników, a wręcz przeciwnie podział pogłębiał.

Podnoszona przez W. W. (1) i J. T. analiza indywidualnej sytuacji życiowej poszczególnych pracowników miała zatem charakter iluzoryczny, gdyż nie znalazła przełożenia na wartość przyznanej pomocy z ZFŚŚ. Wszyscy bowiem zatrudnieni w pełnym wymiarze pracownicy – w tym zainteresowani – otrzymali taką samą co do wartości pomoc, mimo że ich sytuacja osobista i materialna nie była taka sama.

Pracownicy płatnika przed przyznaniem paczek z ZFŚŚ nie składali oświadczeń o sytuacji materialno-rodzinnej. Sytuacja w jakiej się znajdowali nie miała żadnego wpływu na wysokość przyznanych im świadczeń (paczek). Wartość paczki zależała bowiem wyłącznie od tego, czy dany pracownik był zatrudniony na cały etat, czy też w mniejszym wymiarze (wtedy wartość jego paczki była ustalona przez pomnożenie wymiaru etatu przez wartość paczki pracownika zatrudnionego na cały etat).

Skarżący podnosi co prawda, że zgodnie z regulaminem wymiar etatu nie miał znaczenia dla korzystania przez pracowników z ZFŚŚ. W istocie pracownik zatrudniony w niepełnym wymiarze był uprawniony do korzystania ze wszystkich świadczeń socjalnych przyznawanych w ramach ZFŚŚ, nie mniej – w przypadku świątecznych paczek – w mniejszym rozmiarze niż jego koledzy zatrudnieni na cały etat.

Wbrew zatem twierdzeniom płatnika składek sytuacja pracowników, nie miała wpływu na wysokość przyznanych im świadczeń socjalnych. Sąd nie neguje, że z uwagi na długoletni staż pracy niektórych pracowników oraz małą ilość zatrudnionych osób (około 30), czy zwykle sąsiedztwo, zarówno płatnik składek jak i kierownik zaopatrzenia W. W. (1) oraz przedstawiciel załogi J. T. mogli znać ogólną sytuację większości pracowników. Wiedzy tej jednak nie sposób uznać za szczegółową i z pewnością nie dotyczyła ona wszystkich pracowników. Posiadanie ogólnej wiedzy o sytuacji materialnej i osobistej większości pracowników nie zwalniało zatem pracodawcy oraz jego przedstawicieli z obowiązku każdorazowego indywidualnego analizowania sytuacji każdego pracownika przed przyznaniem pomocy z ZFŚŚ, co w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca. Sytuacja materialna i osobista pracowników z natury rzeczy ma bowiem charakter dynamiczny i zmienny, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w zróżnicowaniu pomocy przyznawanej każdego roku pracownikom z Funduszu. Luźne rozmowy, przeprowadzane przez przedstawicieli załogi z pracownikami okazjonalnie, niekiedy kurtuazyjnie (żeby spytać co słyhać), nie są dowodem na analizowanie indywidualnej sytuacji przez pracodawcę i przedstawiciela załogi. Indywidualna analiza sytuacji pracownika powinna być przeprowadzona każdorazowo i szczegółowo przed przyznaniem świadczeń z ZFŚŚ, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca. Ważne jest bowiem, aby przed przyznaniem świadczenia z Funduszu pracodawca rzeczywiście uzależnił samo przyznanie świadczenia, a następnie jego wysokość od sytuacji socjalnej pracownika. Nadto samo posiadanie wiedzy na temat sytuacji osobistej pracowników, nie oznacza – jak chce skarżący – iż wypłacone tymże pracownikom z ZFŚŚ świadczenia spełniały kryteria socjalne. Nawet jeżeli zatem pracodawca posiadał wiedzę na temat sytuacji pracowników, to wiedza ta nie znalazła jakiegokolwiek przełożenia na wysokość przyznawanych im świadczeń z ZFŚŚ. Pomimo bowiem rozeznania w sytuacji swoich pracowników, pracodawca przyznał im świadczenia z okazji Świąt w takiej samej wysokości. A jak wyżej przedstawiono sytuacji zainteresowanych nie tylko nie można uznać za taką samą, ale nawet za podobną.

Podkreślić też trzeba, że nie jest prawdopodobne, ażeby wszyscy zatrudnieni u wnioskodawcy pracownicy (około 30 osób) pozostawali w podobnej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej. Tym bardziej, że tylko analiza sytuacji zainteresowanych w niniejszej sprawie pracowników wykazała coś zgoła odmiennego. Sytuacja życiowa ma z natury rzeczy charakter zmienny i może ulegać w pewnych okresach życia danego człowieka pogorszeniu, np. w związku z chorobą, śmiercią członka rodziny, utratą mieszkania, utratą pracy. Sytuacja rodzinna to przede wszystkim liczba członków rodziny, z którymi pracownik prowadzi wspólne gospodarstwo domowe, a ta u poszczególnych pracowników była różna. Sytuacja materialna dotycząca posiadanych zasobów majątkowych i uzyskiwanych dochodów, sprowadza się natomiast nie tylko do ustalenia wysokości wynagrodzenia pracownika zatrudnionego u płatnika, ale dotyczy wszystkich osób, z którymi ten pracownik prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Te wszystkie informacje pozwalają dopiero w prawidłowy sposób ustalić kryterium socjalne, którym winien kierować się płatnik dokonując

dystrybucji spornych świadczeń z funduszu socjalnego. Przyznanie więc przez płatnika składek spornych świadczeń bez indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników odbyło się z naruszeniem regulaminu (§ 1 regulaminu) oraz art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Nie zmienia tego okoliczność, że przyznanie spornych świadczeń odbyło się za wiedzą i zgodą przedstawicieli załogi. Płatnik składek administrując funduszem socjalnym, nie może tego czynić z pominięciem ustawy i w konsekwencji przez swoje działania uszczuplać zasoby tego funduszu, nawet jeśli odbyłoby się to przy pełnej aprobacie przedstawicieli związków zawodowych (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 marca 2011 roku w sprawie III AUa 541/2010 i z dnia 11 czerwca 2013 roku w sprawie III AUa 324/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 roku, I UK 140/12, Legalis).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 roku w sprawie I UK 140/2012, stwierdził, że założeniem ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych jest podział środków tego funduszu między uprawnionych według kryterium socjalnego, co wyklucza zasadę równości. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wyraźnie wiąże wysokość przyznawanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Taki zaś charakter – pomocy finansowej – miały przyznane w latach 2005-2010 przez płatnika wszystkim pracownikom paczki towarowe z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Oznacza to, że ocena zgodności wydatkowanych środków z regulaminem powinna obejmować w niniejszej sprawie także i to, czy przyznanie świadczeń odbyło się zgodnie z kryteriami o jakich mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w zakresie w jakim wymaga zastosowania kryterium socjalnego indywidualnie do każdego z uprawnionych, nie doznaje żadnych wyjątków. W konsekwencji nawet regulamin ZFŚS nie może zmienić tej zasady (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 roku, I UK 121/2009, OSNP 2011/9-10/133).

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony materiał dowodowy wykazał, iż płatnik nie dokonał indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i majątkowej każdego z uprawnionych do uzyskania spornych świadczeń socjalnych, do czego był zobligowany treścią art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz treścią § 1 rozdziału I regulaminu ZFŚS. W całym spornym okresie płatnik przed przyznaniem świadczeń z ZFŚS nie wymagał bowiem od pracowników oświadczeń, nie analizował indywidualnej sytuacji życiowej pracowników i przyznawał je w takiej samej wysokości wszystkim pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy.

Naruszenie przez płatnika składek przy przyznawaniu świadczeń finansowanych z Funduszu kryterium socjalnego, legło u podstaw ustalenia przez organ rentowy nowej wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne, przez wliczenie do niej świadczeń socjalnych wypłaconych zainteresowanym pracownikom przez płatnika z tytułu Świąt Bożego Narodzenia w latach 2005-2010.

Sporne świadczenia mimo, że zostały wypłacone ze środków ZFŚS zgromadzonych na odrębnym rachunku bankowym, a zatem prawidłowo pod względem formalnym i realizowały cele socjalne (pomoc pracownikom), zostały przyznane bez faktycznej analizy indywidualnej sytuacji poszczególnych zainteresowanych, czyli bez zastosowania kryterium socjalnego, do którego odwołuje się ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, co wyklucza zwolnienie tych świadczeń z obowiązku składowego.

Reasumując stwierdzić należy, że płatnik rozdysponował środki Funduszu niezgodnie z ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i niezgodnie z Regulaminem (§ 2). Ich wypłata i wysokość nie były poprzedzone ustaleniami dotyczącymi sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej każdego pracownika, któremu te świadczenia wypłacono, a zależały tylko od tego, czy pracownik pracował pełnym wymiarze czasu pracy czy też w mniejszym, co nie spełnia przesłanki kryterium socjalnego. Sytuacja bytowa pracowników płatnika nie była identyczna, czy nawet zbliżona. W istocie zatem sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z § 2 regulaminu, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych

zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2012 roku, I UK 140/12, Legalis).

Zgodnie bowiem z dotychczasową linią orzeczniczą Sądu Najwyższego od konieczności opłacania składek na ubezpieczenia zwolnione są tylko takie wypłaty z zakładowego funduszu socjalnego, których dokonano z zastosowaniem kryterium socjalnego, tj. z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2012 roku, I UZ 15/12, Legalis). Pomoc z ZFŚS musi być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2009 roku, I UK 121/09, OSN 2011/9-10/ 133).

Jeżeli wszyscy pracownicy otrzymali paczki o jednakowej wartości, to paczki te trzeba ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy. Wypłata paczek towarowych nie mająca charakteru socjalnego stanowi przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Jest to przychód ze stosunku pracy.

Zasadnie zatem organ rentowy powiększył podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne o wypłacone zainteresowanym paczki z okazji Świąt Bożego Narodzenia.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, uznał odwołania za nieuzasadnione i na podstawie art. 477 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.